

מְשׁוּם שְׁתַּמְרִים, בִּיה תַּם, דְּרַגְתָּ יַעֲקֹב, שְׁנֵאמַר בּוֹ (בראשית כה) וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם. עֲבֹרֹת מְרוֹת, וְעַל כֵּן תַּמְרִים - שֵׁם תָּם, וְשֵׁם מְ"ר.

כַּאֲן רְמוּז, וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם. זְהוּ שְׁפָתוֹב (שמות טו) וַיִּזְרְהוּ ה' עַץ, וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם. מִכַּאֲן, מִי שְׁמַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה שֶׁהִיא עַץ, עֲוֹנוֹתָיו, שְׁנֵאמַר בְּהֵן (שם א) וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה, הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא מוֹחֵל לוֹ, וַיִּחְזְרוּ מִתּוֹקִים.

שִׁיבָאוּ יָמִים שִׁיחֲתִיבָם בְּהֶם כִּי צִיאַת מִצְרַיִם, שְׁנֵאמַר בַּה (שם) וַיִּמַּת יוֹסֵף וְכָל אָחָיו וְכָל הַדּוֹר הַהוּא. וּבְגִלוֹת הָאֲחֵרוֹנָה אֵין מִיתָה, אֲלֵא עֲנִי, שְׁעֲנִי חֲשׁוֹב כְּמַת, לְקַיִם בְּהֶם (צפניה ג) וְהִשְׁאֲרָתִי כַקְרָבָה [בְּרַף] עִם עֲנִי וְדָל וְחֲסוּ בְּשֵׁם ה'. לְהַתְקִים בְּהֶם (שמואל-ב כב) וְאֵת עִם עֲנִי תוֹשִׁיעַ. וְעֲשִׂירִים אֵלוֹ שִׁישְׁאָרוּ בְּהֶם, יִתְקַיִם בְּהֶם (שמות ה) נְרָפִים אֲתֶם נְרָפִים. נְרָפִים הֵם בַּתּוֹרָה, נְרָפִים הֵם לְעֲשׂוֹת טוֹבוֹת עִם בְּעֲלֵי תּוֹרָה וְאֲנָשֵׁי חֵיל הַמְּסֻבְּבִים מֵעִיר לְעִיר וְלֹא יִחְוֹנְנוּ.

וְנְרָפִים הֵם כְּכַד הַמַּס. שְׂאֵם תֵּאמַר, כְּבָדִים הֵם כְּכַד הַמַּס וְלֹא עוֹשִׂים טוֹבוֹת - בְּגִלְלָה זֶה (שם) תְּכַבֵּד הַעֲבֹדָה עַל הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲשׂוּ בָהּ, שְׁכַבְדוּ הַמַּס עֲלֵיהֶם, וְאֵל יַעֲשׂוּ בְּדַבְרֵי שְׂקָר, שֶׁהֵם מְשַׁקְרִים וְאוֹמְרִים שְׁכַבְדוּ הַמַּס עֲלֵיהֶם, וּמִשׁוּם זֶה לֹא יַעֲשׂוּ טוֹבוֹת. הֵם מְשַׁקְרִים בְּדַבְרֵיהֶם, וְאוֹמְרִים שְׁמַחֲכַבְדוּ שְׁתַּכְבֵּד עֲלֵיהֶם, תְּבָן אֵין נִתָּן, מִמּוֹן הַשְּׂקָר שְׁבוּ טוֹעִים לְקְדוּשׁ-בְּרוּף-הוּא. (מדברים)

וּמִשׁוּם שְׂלֵא מְדַבְרִים בּוֹ וְלֹא חֲסוּ בְּשֵׁם ה', אֵין נִתָּן לְעַבְדִּיךָ.

וְאַלְהָה שִׁישׁ לָהֶם נִסְתָּר וְגִנּוּז הַמַּמּוֹן מִבְּפָנִים, שֶׁהוּא תְּכָן, כְּמוֹ תוֹף הָאוֹצֵר וְתַבָּה, מִתְקַיִם בְּהֶם וְתַכָּן לְבָנִים תַּתְּנוּ. וְזֶה כְּסָפִים לְבָנִים שִׁיחִיו בְּאוֹתוֹ דוֹר.

בְּאוֹתוֹ זְמַן, (שמות טו) שֵׁם שֵׁם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט, וְהֵם בְּעֲלֵי מִשְׁנָה. גַּם כַּאֲן וַיְבֹאוּ מִרְתָּה, חוֹזְרֵת

דְּתַמְרִים, בִּיה תַּם, דְּרַגְתָּ יַעֲקֹב, דְּאֲתַמְר בִּיה, (בראשית כה) וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם. חוֹבִין מְרִים, וְעַל דָּא תַּמְרִים: תְּמָן תָּם, וְתְמָן מְ"ר.

הַכָּא רְמִיז, וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם. הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (שמות טו) וַיִּזְרְהוּ יי עַץ וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם. מִהֵכָא, מֵאֵן דְּאֲשַׁתְּדֵל בְּאוֹרֵייתָא, דְּאִיהוּ עַץ. חוֹבִין דִּילִיָּה, דְּאֲתַמְר בְּהוֹן (שמות א) וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה, קְדוּשָׁא בְּרִיף הוּא מִחֵיל לִיָּה, וַיִּתְחַזְרוּן מִתִּיקוּן.

דִּיּוֹמִין יִיתוּן, דִּיחֲתִיבִים בְּהוּ כְּמִפְקֵנוּ דְּמִצְרַיִם, דְּאֲתַמְר בִּיה (שמות א) וַיִּמַּת יוֹסֵף וְכָל אָחָיו וְכָל הַדּוֹר הַהוּא. וּבְגִלוֹתָא בְּתַרְאָה, לִית מִיתָה אֲלֵא עוֹנֵי דְעֲנִי חֲשׁוֹב כְּמַת. לְקַיִם בְּהוֹן (צפניה ג) וְהִשְׁאֲרָתִי בְּרַף עִם עֲנִי וְדָל וְחֲסוּ בְּשֵׁם יי. לְאֲתַקִּימָא בְּהוֹן (שמואל ב כב) וְאֵת עִם עֲנִי תוֹשִׁיעַ. וְאֵלִין עֲתִירִים דִּישְׁתַּאֲרוּן בְּהוֹן יִתְקַיִם בְּהוֹן, (שמות ה) נְרָפִים אֲתֶם נְרָפִים. נְרָפִים הֵם בְּאוֹרֵייתָא. נְרָפִים הֵם, לְמַעַבְד טִיבוּ עִם מְאִרֵי תּוֹרָה. וְאֲנָשֵׁי חֵיל הַמְּסֻבְּבִים מֵעִיר לְעִיר וְלֹא יִחְוֹנְנוּ.

וְנְרָפִים הֵם כְּכַוְד הַמַּס, דְּאִי תִימָא כְּבָדִין אֵינוּן כְּכַוְד הַמַּס, וְלֹא עַבְדִּין טִיבוּ, בְּגִין דָּא תְּכַבֵּד הַעֲבֹדָה עַל הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲשׂוּ בָהּ, דְּכַוְד הַמַּס עֲלֵיהֶו, וְאֵל יַעֲשׂוּ בְּדַבְרֵי שְׂקָר, דְּאֵינוּן מְשַׁקְרִין וְאוֹמְרִין דְּכַוְד הַמַּס עֲלֵיהֶו, וּבְגִין דָּא לֹא יַעֲבֹדוּן טִיבוּ. אֵינוּן מְשַׁקְרִין בְּמַלּוּלֵיהֶו, וְאוֹמְרִין דְּמִהַכּוְד דְּתַכְבֵּד עֲלֵיהֶו, תְּבָן אֵין נִתָּן, מִמּוֹנָא דְּשַׁקְרָא, דְּבִיָּה טוֹעִין (כ"א שו"ע) לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא וּבְגִין דְּלֹא יַעֲשׂוּן בִּיה, וְלֹא חֲסוּ בְּשֵׁם יי, אֵין נִתָּן לְעַבְדִּיךָ. וְאֵלִין דְּאִית לוֹן, טְמִיר וְגִנּוּז מִמּוֹנָא מְלָגוּ, דְּאִיהוּ תוֹכָן, כְּגוֹן תוֹף הָאוֹצֵר וְתִיבָה, אֲתַקִּיבִים בְּהוּ וְתוֹכָן לְבָנִים תַּתְּנוּ. וְדָא כְּסָפִים לְבָנִים, דִּיהוֹן בְּהוּא דְרָא.

בְּהוּא זְמַנָּא (שמות ט"ו) שֵׁם שֵׁם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט, וְאֵינוּן